

Прокопенко В.В.

*Національний університет «Одеська юридична академія», кандидат юридичних наук,
доцент кафедри морського та митного права, доцент*

ЩОДО ВВЕДЕННЯ В ПРАВОВИЙ ОБІГ НАЦІОНАЛЬНОГО МИТНОГО ЗАКОНОДАВСТВА ПОНЯТТЯ «МИТНІ ФОРМАЛЬНОСТІ»

3 листопада 2011 р. Верховна Рада України прийняла в другому читанні проект Закону «Про внесення змін до Митного кодексу України та деяких інших законодавчих актів України» під № 8130-д від 12.05.2011 р (далі – МК України). Останній стан проходження цього документу – закон підтримано в доопрацьованій редакції (13 березня 2012 р.).

З набрання чинності вищевказаного законодавчого акту втрачають чинність низка митних законів, а саме «Про Єдиний митний тариф», «Про порядок ввезення (пересилання) в Україну, митного оформлення й оподаткування особистих речей, товарів та транспортних засобів, що ввозяться (пересилаються) громадянами на митну територію України», Дисциплінарний статут митної служби України. Норми цих законів включені з деякими змінами в проект Закону № 8130-д. Безумовно, це позитивний момент, який свідчить про систематизацію митного законодавства.

Посути ми маємо третій МК України за період незалежності України, в якому зосереджено положення, які раніше містилися в різних законах та підзаконних актах. Крім того, в кодекс включена ціла низка нововведень, новел, направлених на: по-перше, спрощення і прискорення митних процедур; по-друге, відповідність національного митного законодавства до міжнародних правил, норм, стандартів.

Одним із нововведень цього кодексу являється введення в правовий обіг національного митного законодавства поняття «митні формальності». Необхідно зазначити, що ця дефініція доволі часто використовується в міжнародних митних конвенціях, які Україна ратифікувала у встановленому законом порядку. У деяких випадках значення цього терміну не зовсім точно передає зміст свого англійського аналога. Наприклад, переклад на російську мову терміну «Customs formalities». У радянські часи, піклуючись про імідж своєї служби, деякі керівники митниці наполягли на тому, щоб термін «Customs formalities» переводився на російську мову як «митне оформлення», а не як «митні формальності», що перекручує реальне значення англійського терміна.

В глосарії міжнародних митних термінів, опублікованому Всесвітньою митною організацією, та глосарії термінів щодо спрощення процедур торгівлі, підготовленого Європейською економічною комісією Організації Об'єднаних націй (СЕК ООН) та Секретаріатом Комісії Митного союзу ЄврАзЕС під митними формальностями «Customs formalities» розуміють – всі операції, які повинні здійснюватися особами, яких це стосується, і митною службою з метою дотримання митного законодавства. В примітці до

цього терміну вказується, що ці формальності можуть включати в себе фітосанітарні, ветеринарні, імміграційні, валютні і ліцензійні правила.

Аналіз цієї дефініції дозволяє зробити наступні висновки: по-перше, такі формальності стосуються як суб'єктів зовнішньоекономічних операцій, так і органів влади, на які покладено завдання щодо забезпечення законності переміщення товарів (вантажів), транспортних засобів через кордони держав; по-друге, митні формальності включають в себе не тільки митне оформлення, але й митний (і не тільки) контроль, а також у визначених випадках виконання дій, пов'язаних зі сплатою належних податків і зборів щодо переміщуваних товарів.

В п. 29 ст. 4 «Визначення основних термінів і понять» третього МК України міститься практично ідентичне поняття «митні формальності», а саме митні формальності – сукупність дій, що підлягають виконанню відповідними особами і митними органами з метою дотримання вимог законодавства України з питань державної митної справи.

Крім того, в деяких базових поняттях митної справи використовується словосполучення «митні формальності». Наприклад, в п. 23 ст. 4 третього МК України розкривається значення поняття «митне оформлення» – це виконання митних формальностей, необхідних для випуску товарів, транспортних засобів комерційного призначення. Пункт 21 ст. 4 третього МК України містить поняття «митна процедура», під яким необхідно розуміти зумовлені метою переміщення товарів через митний кордон України сукупність митних формальностей та порядок їх виконання.

На наш погляд, законодавець не зовсім вдало пропонує зміст цієї дефініції. Незрозуміло, в чому саме полягає різниця між поняттями «митна процедура», «митні формальності». Як передбачається – в кількості останніх.

Природно виникає питання: яке правове навантаження вкладає у поняття «митні формальності»?

Митні формальності – це ні що інше як норми, що передбачають взаємну відповідальність як суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності, так і митних органів (норми матеріального права) та визначають порядок реалізації цих норм за допомогою процедурних та процесуальних норм права. Варто зазначити, що процедурні норми стосуються безпосередньо роботи митних органів, визначають послідовність здійснення ними певних дій.